

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Európska únia
Európsky sociálny fond

NÁVRH OPATRENÍ ZAMERANÝCH NA RIEŠENIE PRÍSTUPOVÝCH PRÁV OSÔB SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM S VODIACIM PSOM DO ŠTÁTNYCH INŠTITÚCIÍ

(P0889 – NAVRHNUTÉ OPATRENIA ZAMERANÉ NA ZEFEKTÍVNE
VEREJNEJ SPRÁVY)

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

Autori: Odborní zamestnanci Výcvikovej školy pre vodiace a asistenčné psy

Výcviková škola pre vodiace a asistenčné psy, Rovniankova 1668/16, 851 02 Bratislava

Publikácia vznikla v rámci projektu **Tvorba a optimalizácia lepšej verejnej politiky v záujme odstraňovania bariér spoločenského začlenenia zrakovo postihnutých**, kód ITMS2014+ projektu: **314011L721**

OBSAH

1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY	4
2. LEGISLATÍVA V OBLASTI PRÍSTUPOVÝCH PRÁV PRE OSOBY SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM V SPRIEVODE VODIACEHO PSA V SR.	6
3. ANALÝZA PRÍSTUPOVÝCH PRÁV OSÔB SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM V SPRIEVODE VODIACEHO PSA V ŠTÁTNYCH INŠTITÚCIÁCH.....	9
4. NÁVRH OPATRENÍ ZAMERANÝCH NA RIEŠENIE NEDOSTATKOV PRI PRÍSTUPE OSÔB SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM S VODIACIM PSOM DO ŠTÁTNYCH INŠTITÚCIÍ....	10
5. ODÔVODNENIE NAVRHOVANÝCH OPATRENÍ	11
5.1. PRÁVNY DÔVOD NAVRHOVANÝCH OPATRENÍ	11
5.2. PRAKTICKÝ DÔVOD NAVRHOVANÝCH OPATRENÍ VRÁTANE ICH IMPLEMENTÁCIE.....	13
6. ZÁVER	16

1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY

Každý človek chce viesť plnohodnotný život. Na to, aby mohli viesť plnohodnotný život osoby so zdravotným postihnutím je nevyhnutná dostupnosť možností seberealizácie v rôznych oblastiach života. V tejto súvislosti je kľúčové, aby ich spoločnosť pre ich hendikep nevylúčila na okraj záujmu a aby boli odstránené obmedzenia a bariéry, ktoré pramenia z postoja spoločnosti k hendikepu.¹

Fungujúca občianska spoločnosť má vykazovať vysokú mieru inkluzivity. Inkluzivita v tomto prípade znamená, že spoločnosť akceptuje rôznorodosť, pokiaľ ide o pohlavie, národnosť, rasu, jazykový pôvod, sociálne pozadie, úroveň výkonu či postihnutie. Inkluzivita sa už dávno neviaže len na vzdelávanie, ktoré garantuje naša Ústava či Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Ide o prístup spoločnosti v riadení legislatívnych, organizačných, sociálnych, zdravotníckych alebo vzdelávacích procesov pri rešpektovaní individuálnych potrieb špecifických skupín obyvateľstva. Osoby so zrakovým postihnutím sú jednou z týchto osobitných skupín.

Slovenská republika nemá štatistiky o počtoch osôb so zrakovým postihnutím, no keďže Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) udáva, že z celkovej populácie jednotlivých krajín je približne 1,5% ľudí s ťažkým zrakovým postihnutím, dá sa predpokladať, že u nás je ich približne 75 000. Je to veľká skupina občanov, ktorá si zaslúži pozornosť pri vytváraní podmienok prístupnosti do štátnych inštitúcií. Väčšina z nich chce žiť nezávislý a v rámci možností plnohodnotný život a hľadá si vlastné cesty, ako na to. Mnohým pri napĺňaní cieľa pomáhajú vodiace psy.

Osoby so zrakovým postihnutím môžeme členiť do štyroch skupín, v rámci ktorých existuje široká individuálna variabilita, a ktorí v rámci bežného každodenného fungovania potrebujú, podľa stupňa poškodenia zraku, určitú mieru pomoci a podpory:

- nevidiaci - ľudia s úplnou stratou zrakového vnímania a tí, ktorí sú schopní vnímať zrakom maximálne svetlo, no nedokážu lokalizovať jeho zdroj,
- prakticky nevidiaci - majú zachované zvyšky zraku, vďaka čomu vnímajú svetlo, obrysy a tvary predmetov, ale nedokážu využívať zrak ani s najlepšou možnou korekciou ako dominantný a jediný analyzátor pri práci, orientácii a získavaní informácií,
- slabozrakí - napriek najlepšej možnej korekcii majú problémy s vykonávaním zrakovej práce, majú vážne poškodený zrak, ale disponujú jeho užitočnými zvyškami, ktoré sa dajú efektívne využiť,
- osoby s poruchami binokulárneho videnia - trpia poruchou funkčnej rovnováhy a fyziologickej spolupráce pravého a ľavého oka, ide o poruchu videnia oboma očami, ktorá spôsobuje problémy v priestorovom vnímaní.

Osoba so zrakovým postihnutím - nevidiaci - pri svojom bežnom pohybe v uliciach miest či obcí nemá žiadnu možnosť identifikácie inštitúcií, zariadení či prekážok a potrebuje jasné informácie o vstupe, bezbariérovosti, orientácii či inej forme navigácie v danom objekte. Prakticky nevidiaca osoba je definícia ťažkého zrakového postihnutia, ktorá podobne ako nevidiaca osoba, nemá možnosť žiadnej detailnej identifikácie objektov, a taktiež potrebuje komplexné informácie. Slabozraké osoby

¹MILLER, Jeffrey: *The European Disability Rights Revolution*, In: *European Law Review*, ročník 44, číslo 1, február 2019, str. 66-88.

sú spravidla schopné rozoznávať väčšie objekty, ale rozoznávanie detailov bude závislé od miery poškodenia zraku konkrétnej slabozrakej osoby a z toho dôvodu je rovnako potrebné zabezpečiť slabozrakej osobe požadované informácie pri vstupe do konkrétnej budovy. Osoby s poruchami binokulárneho videnia, pôsobia ako ostatné osoby bez zrakového postihnutia a ich hendikep nie je zrejмый, a to najmä v prípade, ak nepoužívajú žiadnu kompenzačnú pomôcku.

Pod pojmom kompenzačné pomôcky teda rozumieme pomôcky a zariadenia, ktoré nahrádzajú, dopĺňajú a podporujú chýbajúce alebo oslabené zrakové funkcie. Ich primárnym účelom je pomôcť získať potrebné informácie, a tak kompenzovať dôsledky straty alebo poškodenia zraku, zvyšovať samostatnosť a nezávislosť ľudí so zrakovým postihnutím najmä pri výkone bežných činností zabezpečovania životných potrieb, medzi ktoré jednoznačne patrí aj návšteva štátnych inštitúcií (napr. pri ceste do zamestnania, pri návšteve úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, sociálnej poisťovne, daňového úradu, zdravotnej poisťovne či iných štátnych zariadení).

K čo najkomfortnejšiemu fungovaniu v bežnom živote majú osoby so zrakovým postihnutím na výber z niekoľkých prostriedkov určených na kompenzáciu ich typu postihnutia alebo ich kombinácie. Sú nimi napríklad osobná asistencia, biela palica, rôzne navigačné systémy, vodiaci pes. Osobná asistencia je využívaná ľuďmi, ktorí nemajú ambíciu alebo potrebu pohybovať sa prioritne samostatne, alebo im to ich zdravotný stav neumožňuje. Nevýhodou sprievodu je závislosť osoby so zrakovým postihnutím od vidiacej osoby, ale zároveň poskytuje asistencia vidiacej osoby veľký komfort pri získavaní akýchkoľvek potrebných informácií a nekladie na osobu so zrakovým postihnutím žiadne nároky na zručnosti potrebné pri samostatnom živote. Mobilita s pomocou bielej palice je voľbou pre ľudí, ktorí chcú byť samostatní, majú predpoklady na samostatné fungovanie a ich zdravotný stav im takúto samostatnosť dovoľuje. Tento spôsob pri vybavovaní životných náležitostí na úradoch zabezpečuje osobe so zrakovým postihnutím plnú samostatnosť, ale zároveň potrebu podpory pri získavaní potrebných informácií.

Vodiaci pes ako kompenzačná pomôcka je voľbou pre ľudí so zrakovým postihnutím, ktorí chcú byť vo veľkej miere nezávislí. **Mobilita a orientácia s vodiacim psom nie je v rámci prístupu vždy komfortná** – ako pre majiteľa tak aj pre samotného vodiaceho psa, a to práve z dôvodu niektorých nevyhovujúcich technických riešení v súvislosti architektonickým riešením vstupu do budov, orientácie v nich alebo ochoty obslužného personálu.

Žiaľ, **diskriminácia osôb so zrakovým postihnutím s vodiacim psom, je prítomná napriek explicitne formulovanému predpisu**, ktorý uvádza, že: „Fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím odkázaná na sprevádzanie psom so špeciálnym výcvikom má právo byť sprevádzaná psom so špeciálnym výcvikom na verejne prístupných miestach.“² V zmysle uvedeného predpisu sa taktiež na fyzickú osobu so zrakovým postihnutím odkázanú na sprevádzanie vodiacim psom nevzťahuje zákaz vstupu so psom na miesta, kam je iným psom, deklarovanej ako domáce zvieratá, vstup zakázaný.³ To znamená, že akékoľvek nepovolenie vstupu do verejných priestorov, kam všetky štátne inštitúcie patria, osobe so zrakovým postihnutím s vodiacim psom, sa považuje za diskrimináciu.⁴

² Ustanovenie §4a Zákona č. 282/2002 Z. z., ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov

³ Ustanovenie § 5 ods. 1 písm. b) zákona č. 282/2002 Z. z., ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov

⁴ Ustanovenie § 2a Zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou

Prístup do štátnych inštitúcií je pre osoby so zrakovým postihnutím dôležitou podmienkou pre ich nezávislé fungovanie, a zároveň jednou z tých diskutabilnejších. Je neakceptovateľné, aby prítomnosť vodiaceho psa ako kompenzačnej pomôcky, vytvárala bariéry a obmedzenia pri vstupe osoby so zrakovým postihnutím, do verejne prístupných miest. Aj v tejto súvislosti Výcviková škola pre vodiace a asistenčné psy (ďalej len VŠVAP) v rámci projektu „Tvorba a optimalizácia lepšej verejnej politiky v záujme odstraňovania bariér spoločenského začlenenia zrakovo postihnutých“, identifikovala oblasti života, ktoré sú pre osoby so zrakovým postihnutím s vodiacim psom pri riešení rôznych životných situácií najproblematickejšie. Ako podklad pre analýzu súčasného stavu využila VŠVAP výsledky prieskumu⁵ zrealizovaného priamo nevidiacimi s vodiacimi psami. Cieľom prieskumu bol monitoring úrovne prístupových práv a definovanie najväčších problémov, s ktorými sa nevidiaci stretávajú. Prieskumu sa zúčastnilo približne 55% všetkých majiteľov vodiacich psov na území celého Slovenska. Zistené fakty sme využili aj ako podklady pre spracovanie návrhov opatrení na zlepšenie súčasného stavu.

2. LEGISLATÍVA V OBLASTI PRÍSTUPOVÝCH PRÁV PRE OSOBY SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM V SPRIEVODE VODIACEHO PSA V SR.

Vodiaci pes je špeciálne vycvičený pes na vykonávanie úkonov, ktoré pomáhajú zmierniť dopad zrakového postihnutia a predstavuje pre nevidiaceho človeka neoceniteľnú pomoc. Osoba so zrakovým postihnutím, ktorá je vďaka vodiacemu psovi samostatnejšia v bežnom živote potrebuje, aby ju vodiaci pes sprevádzal všade. Avšak majitelia vodiaceho psa sa stretávajú aj s diskrimináciou. Napriek tomu, že súčasné zákony umožňujú osobám so zrakovým postihnutím vstupovať s vodiacim psom na všetky verejne prístupné miesta, často sa stretávajú so zákazmi. Je však potrebné dodať, že takto explicitne definované právo vstupu pre osoby so zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa je v okolitých krajinách vzácnosťou a rovnako je definované napríklad v Rakúsku a Nemecku.

Legislatívny systém Slovenskej republiky ponúka pomerne kvalitné riešenia ochrany práv osôb so zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa, Slovenská republika zároveň dodržiava záväzok presadzovať, ochraňovať a zabezpečovať plnohodnotný a rovný výkon ľudských práv a základných slobôd pre všetky osoby so zdravotným postihnutím aj v medzinárodných dokumentoch. Náš štát sa zaviazal urobiť také opatrenia, ktoré majú odstraňovať prekážky a bariéry brániace naplňovať nevidiacim ich zákonné práva definované v nasledujúcich právnych predpisoch:

1 Zákon o podmienkach držania psov je najdôležitejším zákonom poskytujúcim základ v oblasti prístupových práv a jeho právna týchto vníma ako “zvláštnych psov” nepatriacich do režimu aplikovateľného pre bežné zvieratá.

Podľa daného zákona, citujeme: „Fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím odkázaná na sprevádzanie psom so špeciálnym výcvikom má právo byť sprevádzaná psom so špeciálnym výcvikom na verejne prístupných miestach“, a to aj v prípade priebehu realizácie výcviku vodiaceho psa osobou oprávnenou podľa osobitného predpisu.⁶ Na takúto osobu sa nevzťahuje ani zákaz vstupu so psom na miesta, na ktoré má pes vstup zakázaný na základe všeobecne záväzného nariadenia

⁵ Materiály k dispozícii vo Výcviková škola pre vodiace a asistenčné psy, 2019

⁶ ustanovenie § 4a ods. 1 a §2 ods. 2 Zákona o podmienkach držania psov

obce. Vodiaci pes súčasne nemusí pri činnosti, na ktorú bol vycvičený, t.j. sprevádzanie nevidiacej osoby, nosiť náhubok.⁷

Je teda zrejmé, že právny poriadok SR nepovažuje vodiaceho psa pri výkone práce za domáce zviera, ale za dôležitú pomôcku pre dôstojný život a zvyšovanie životnej úrovne obdobne ako napr. mechanický či elektrický vozík alebo načúvací aparát.

2 Zákon o peňažných príspevkoch vodiaceho psa (a ďalšie formy pomoci) hodnotí ako kompenzačnú pomôcku, ktorá má slúžiť na podporu „sociálneho začlenenia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím do spoločnosti za jej aktívnej účasti pri zachovaní jej ľudskej dôstojnosti“.⁸ Uvedený cieľ chce predmetný zákon dosiahnuť kompenzáciou časti sociálnych dôsledkov, ktoré z postihnutia vyplývajú, a to v oblasti:⁹

- a) mobility a orientácie v snahe zmierniť alebo prekonať znevýhodnenia v prístupe k veciam osobnej potreby, k stavbám podľa osobitných predpisov a uľahčiť orientáciu a premiestňovanie sa;
- b) komunikácie, kedy je sledovaný účel umožniť styk so spoločenským prostredím a sprístupniť informácie;
- c) zvýšených výdavkov na, okrem iného, starostlivosť o vodiaceho psa a
- d) sebaobsluhy.

Úlohou vodiaceho psa je zrakovo či inak ťažko zdravotne postihnutej osobe pomôcť „pri každodenných činnostiach, najmä pri samostatnom pohybe, podávaní predmetov a bezpečnom zvládnutí prekážok v priestore“.¹⁰

Zákon o peňažných príspevkoch sa ďalej zaoberá pravidlami finančnej kompenzácie za pomôcky potrebné pre osoby zmyslovo či inak postihnuté. Na účely tejto publikácie je tak potrebný len ten záver, že vodiaci pes je ním deklarovaný ako kompenzačná pomôcku slúžiaca na účely zaradenia osôb s ťažkým zdravotným postihnutím do spoločnosti za súčasného zachovania ich dôstojnosti.

3 Antidiskriminačný zákon, ktorý zakazuje priamu aj nepriamu formu diskriminácie je uplatniteľný aj v prípade prístupu osôb so zrakovým postihnutím do štátnych inštitúcií.

Antidiskriminačný zákon v ustanovení § 2 ods. 1 stanovuje zákaz diskriminácie, okrem iného, z dôvodu zdravotného postihnutia, pričom deklaruje zásadu rovnakého zaobchádzania.¹¹

Diskriminácia sa klasifikuje na priamu a nepriamu. Prípady, kedy je nevidiacim osobám sprevádzanými vodiacimi psami zamedzený prístup do budovy úradu alebo inštitúcie v správe štátu je možné definovať ako priamu diskrimináciu, t.j. konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii.¹² Nepriamou diskrimináciou sú napr. elektronický poradový systém, absencia navigačných značiek.

⁷ ustanovenie § 4a ods. 2 Zákona o podmienkach držania psov

⁸ Ustanovenie § 1 ods. 2 Zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

⁹ Ustanovenia § 5 až § 9 Zákona o peňažných príspevkoch.

¹⁰ Ustanovenie § 25 ods. 2 Zákona o peňažných príspevkoch.

¹¹ Ustanovenie § 3 ods. 1 Antidiskriminačného zákona

¹² Ustanovenie § 2a ods. 2 Antidiskriminačného zákona

V prípade, ak dôjde k diskriminácii, vzniká poškodenej osobe subjektívne právo na ochranu pred ňou. Antidiskriminačný zákon ustanovuje právo poškodenej osoby domáhať sa svojej ochrany na súde a žiadať:¹³

- a) aby ten, kto nedodržel zásadu rovnakého zaobchádzania, upustil od svojho konania, pokiaľ zásah stále trvá (negatívna žaloba);
- b) ak je to možné, napravil protiprávny stav (reštitučná žaloba) alebo
- c) poskytol primerané zadostučinenie, pričom ak by primerané zadostučinenie nebolo dostačujúce, najmä ak nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania bola značným spôsobom znížená dôstojnosť, spoločenská vážnosť alebo spoločenské uplatnenie poškodenej osoby, môže sa tá domáhať aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (satisfakčná žaloba).

4 Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím (ďalej len Dohovor) – je prvým právne záväzným medzinárodným nástrojom v oblasti ľudských práv, ktorého zmluvnou stranou je aj Slovenská republika. Cieľom Dohovoru je presadzovať, ochraňovať a zabezpečiť plnohodnotný a rovný výkon ľudských práv a základných slobôd pre všetky osoby so zdravotným postihnutím a podporovať úctu k ich dôstojnosti bez akejkoľvek diskriminácie na základe zdravotného postihnutia. Tento medzinárodný dokument vychádza z presvedčenia zúčastnených štátov, že komplexný a ucelený medzinárodný dohovor významne prispeje ku kompenzovaniu výrazného sociálneho znevýhodnenia osôb so zdravotným postihnutím a k presadeniu ich účasti v občianskych, politických, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych sférach na princípe rovnakých príležitostí, a to ako v rozvojových, tak aj vo vyspelých krajinách.

Zmluvné strany sa v Dohovore dohodli, že prijímú príslušné opatrenia na:

- na vypracovanie, vyhlásenie a kontrolu dodržiavania minimálnych noriem a pravidiel na zabezpečenie prístupnosti zariadení a služieb dostupných alebo poskytovaných verejnosti,
- na zabezpečenie toho, aby súkromné subjekty, ktoré poskytujú zariadenia a služby dostupné alebo poskytované verejnosti, zohľadňovali všetky aspekty prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím,
- na zabezpečenie zainteresovaným subjektom vzdelávanie o otázkach prístupnosti, s ktorými sa stretávajú osoby so zdravotným postihnutím,
- na vybavenie budov a iných verejne prístupných priestorov označením v Braillovom písme a v ľahko čitateľnej a zrozumiteľnej forme,
- na poskytovanie rôznych foriem živej asistencie a sprostredkovania vrátane sprievodcov, predčítavateľov a profesionálnych tlmočníkov posunkového jazyka s cieľom uľahčiť prístup do budov a do iných verejne prístupných zariadení,
- na podporovanie ďalších primeraných foriem asistencie a podpory pre osoby so zdravotným postihnutím s cieľom zabezpečiť ich prístup k informáciám.

¹³ Ustanovenie § 9 Antidiskriminačného zákona

5 Zákon o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia¹⁴, ktorý je kľúčový vo vzťahu k právu vstupu osoby so zrakovým postihnutím s vodiacim psom do všetkých verejných priestorov a explicitne aj do zariadení spoločného stravovania, kam majú zvieratá vstup zakázaný.

Napriek dostatočnej právnej úprave v súvislosti s právami osôb so zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa, je nutné dodať, že v súvislosti s uplatňovaním uvedených práv a vymoženosti práva, chýba legislatíva definujúca štandardy pre vodiaceho psa. Pri absencii štandardov súvisiacich okrem iného aj s povahou vodiaceho psa, jeho správaním, pracovnými zručnosťami, a taktiež aj zručnosťami psovoda so zrakovým postihnutím je paradoxom, že na jednej strane platí explicitná povinnosť, umožniť osobe so zrakovým postihnutím s vodiacim psom vstup na všetky verejne dostupné miesta, ale na strane druhej, absentuje právna úprava, ktorá by zaručovala také štandardy správania vodiaceho psa, ktoré by minimalizovali riziká spojené s nežiaducim správaním vodiaceho psa. V praxi to znamená, že vodiacim psom sa môže stať akýkoľvek pes, a to aj pes s nevhodnou povahou, ktorý môže predstavovať riziká pre verejnosť.

Taktiež absentuje národný register psov so špeciálnym výcvikom, ktorý by umožnil zdravotníckemu personálu identifikovať osobu oprávnenú na jeho výcvik a v prípade potreby ju kontaktovať v súvislosti s vodiacim psom.

3. ANALÝZA PRÍSTUPOVÝCH PRÁV OSÔB SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM V SPRIEVODE VODIACEHO PSA V ŠTÁTNYCH INŠTITÚCIÁCH

Hoci možno hovoriť o zlepšujúcom sa postoji spoločnosti, ešte stále však existujú stereotypy súvisiace so zrakovým postihnutím. Ide napríklad o nadhodnotenie alebo aj podhodnotenie schopností osoby so zrakovým postihnutím. Časté je aj neoprávnené pripisovanie „výnimočných“ schopností, lepší sluch alebo hmat, pričom sa zabúda na to, že osoby so zrakovým postihnutím sú prioritne ľudia s rôznym pohlavím, vzdelaním, zamestnaním, či spoločenským postavením, ktorí potrebujú všetky podporné informácie ako zdraví ľudia, avšak podané adekvátnou formou.

Skúsenosť z praxe je taká, že zamestnanci v štátnych inštitúciách nie vždy komunikujú s osobami s jednotlivými druhmi zdravotného postihnutia tak, že zohľadňujú špecifiká toho ktorého zdravotného postihnutia. Skôr ide o prístup založený na „univerzálnom človeku so zdravotným postihnutím“. A tak sa stáva, že veľakrát zvolia metódu „pokusu a omylu“, dôsledkom, čoho je napr. snaha o nevpustenie osoby so zrakovým postihnutím s vodiacim psom do priestorov budovy s odkazom na nariadenie, že vstup zvieratám je zakázaný.

V rámci prieskumu¹⁵ boli identifikované dva ústredné problémy, medzi ktorými je síce príčinná súvislosť, ale napriek tomu majú odlišný charakter aj riešenia. Prvým zdrojom problémov je používanie špecifickej kompenzačnej pomôcky – vodiaceho psa. V tomto prípade vznikajú pri prístupe do budovy problémy z dôvodu prítomnosti psa a neochoty a strachu zamestnancov akceptovať psa ako kompenzačnú pomôcku, teda v tomto prípade je problémom pes.

Druhým zdrojom problémov je sťažaná orientácia a mobilita vyplývajúca z obmedzenej možnosti navigovania psa v neznámom prostredí alebo reakcií, ktoré si vyžadujú vizuálnu kontrolu

¹⁴ ustanovenie § 26, ods. 4 a), Zákona 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov

¹⁵ Materiály k dispozícii vo Výcviková škola pre vodiace a asistenčné psy, 2019

okolia. V tomto prípade sú problémom dôsledky zrakového postihnutia a s tým spojená absencia potrebných reakcií. Tu nie sú riešenia také jednoznačné, pretože sa týkajú predovšetkým interných predpisov a nie je možné riešiť ich právnou cestou. Tento typ problémov si vyžaduje koncepčné riešenia. Celkovo teda boli identifikované nasledovné problémy:

- problém s orientáciou v priestoroch úradov,
- dotykové zariadenie na tlačenie poradových lístkov bez hlasového výstupu,
- zlé osvetlenie priestorov,
- nevhodné číslovanie dverí,
- nedostatočne označený výťah – nevhodné tlačidlá, neozvučený výťah,
- problém so sprievodom v rámci budove.

Výsledky prieskumu¹⁶ ukázali, že v dnešnej dobe je informovanosť zamestnancov štátnych inštitúcií a ich dodávateľských subjektov na pomerne dobrej úrovni. Ojedinele sa osoby so zrakovým postihnutím s vodiacim psom stretli s úplným odmietnutím vstupu do budovy. Až 48% respondentov sa však stretlo s problémom pri vstupe s vodiacim psom do budovy, pričom udávali, že často až pri konfrontáciách kedy pociťovali veľkú mieru stresu a často práve ním spôsobenú zníženú schopnosť komunikácie a vôle argumentovať. Neustála potreba vlastnej obhajoby spôsobuje, zvlášť pri osobách so senzorickým postihnutím, stratu sebavedomia a osobnej hodnoty a sebaúcty.

Aj keď spomenutý príklad našťastie už nie je dennou praxou a pracovníci strážnych služieb alebo informačných kancelárií sú vzdelávaní o prístupových právach osôb so zrakovým postihnutím s vodiacim psom, veľakrát sa tým ich ústretovosť v tomto bode aj končí. Výzvou teda bude zvyšovanie informovanosti a právneho povedomia o dôsledkoch nevhodného správania sa k chráneným osobám, ku ktorým osoby so zrakovým postihnutím patria.

4. NÁVRH OPATRENÍ ZAMERANÝCH NA RIEŠENIE NEDOSTATKOV PRI PRÍSTUPE OSÔB SO ZRAKOVÝM POSTIHNUTÍM S VODIACIM PSOM DO ŠTÁTNYCH INŠTITÚCIÍ

Právo na osobnú slobodu a bezpečnosť patrí medzi základné ľudské práva, ktoré sú nevyhnutne spojené s orientáciou a nezávislosťou pri riešení osobných potrieb. Pri napĺňaní základných ľudských práv je prístupnosť nevyhnutnou podmienkou integrácie osôb so zdravotným postihnutím do spoločnosti. Zaručuje, aby občania so zdravotným postihnutím, rovnako ako iní občania, mali prístup k fyzickému a sociálnemu prostrediu v rámci všetkých oblastí života spoločnosti.

„Európsky zákon o prístupnosti“¹⁷ zaväzuje všetky členské štáty EÚ, aby dodržiavali a chránili práva osôb so zdravotným postihnutím s cieľom zlepšiť každodenný život ľudí so zdravotným postihnutím a podnikateľ podniky, aby inovovali svoje produkty a služby tak, aby sa stali dostupnejšími pre zdravotne postihnutých, zvlášť pre majiteľov psov so špeciálnym výcvikom. Vo svojom znení sa zameriava aj na riešenie otázok prístupnosti verejných priestorov v súvislosti s dodržiavaním

¹⁶ Materiály k dispozícii vo Výcviková škola pre vodiace a asistenčné psy, 2019

¹⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2019/882 o požiadavkách na prístupnosť výrobkov a služieb

základných ľudských práv a slobôd – práva na ľudskú dôstojnosť, práva na nedotknuteľnosť osoby, práva na integráciu osôb so zdravotným postihnutím a práva na slobodu pohybu a pobytu.

S cieľom rešpektovania základných ľudských práv a slobôd, dodržiavania národných i medzinárodných legislatívnych aktov a zlepšenia podmienok prístupových práv osôb so zrakovým postihnutím s vodiacim psom a vychádzajúc zo zrealizovaného prieskumu navrhujeme prijať súbor opatrení riešiacich systémové nedostatky.

V nadväznosti na zadané problematické oblasti prístupu, rámcovo uvedené v kapitole 3. Analýza prístupových práv osôb so zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa v štátnych inštitúciách je možné jednotlivé oblasti s návrhmi opatrení rozdeliť nasledovne:

A. FYZICKÉ PROSTREDIE

- vybudovať bezbariérovosť v prístupe do štátnych inštitúcií,
- zlepšiť a zjednodušiť orientáciu v priestoroch inštitúcie (navigačné značky jednotlivých úsekov, „obsluha“ výťahov),
- sprístupniť elektronické zariadenia na vydávanie poradových lístkov,
- zlepšiť označenie jednotlivých pracovísk a kancelárií.

B. ĽUDSKÝ FAKTOR

- „bezbariérovosť“ v prístupe ku službám,
- „bezbariérovosť“ v komunikácii, v pracovných materiáloch, informačných kanáloch,
- „dizajn pre všetkých“,
- sociálna ochrana osôb so zrakovým postihnutím,
- vzdelanie a odborná príprava zamestnancov.

5. ODÔVODNENIE NAVRHOVANÝCH OPATRENÍ

5.1. PRÁVNY DÔVOD NAVRHOVANÝCH OPATRENÍ

Osoby so zdravotným postihnutím majú rovnaké práva ako všetci ostatní. Podpora, ochrana a uplatňovanie práv osôb so zdravotným znevýhodnením si však vyžadujú špecifický prístup zodpovedajúci ich potrebám, možnostiam, schopnostiam a postojom spoločnosti k nim.

Potreba zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím osobitnú starostlivosť je zakotvená a zvýraznená v rôznych významných medzinárodných dokumentoch, osobitne v najdôležitejšom medzinárodnom dokumente na zabezpečovanie ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím Dohovore a jeho Opčnom protokole.

Dohovor pre SR nadobudol platnosť 25. 06. 2010. V zmysle tohto Dohovoru.¹⁸ „S cieľom umožniť osobám so zdravotným postihnutím, aby mohli žiť nezávislým spôsobom života a plne sa podieľať na všetkých aspektoch života, zmluvné strany prijímú príslušné opatrenia, ktoré zabezpečia osobám so zdravotným postihnutím na rovnakom základe s ostatnými prístup k fyzickému prostrediu, k doprave, k informáciám a komunikácii vrátane informačných a komunikačných technológií

¹⁸ Podľa čl. 9 ods 1 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím

a systémov, ako aj k ďalším prostriedkom a službám dostupným alebo poskytovaným verejnosti, a to tak v mestských, ako aj vidieckych oblastiach.“

Uvedený článok Dohovoru zaväzuje zmluvné strany (teda aj SR) prijať príslušné opatrenia na zabezpečenie vhodných podmienok. Tieto opatrenia zahŕňajú identifikáciu a odstraňovanie prekážok a bariér brániacich prístupnosti a vzťahujú sa, okrem iného, na budovy, cesty, dopravné a iné vnútorné a vonkajšie zariadenia, vrátane škôl, obytných budov, zdravotníckych zariadení a pracovísk, ako aj na informačné, komunikačné a iné služby, vrátane elektronických a pohotovostných služieb. Ich cieľom je umožniť osobám so zdravotným postihnutím, aby mohli žiť nezávislým spôsobom života.

Podľa čl. 20 Dohovoru „Zmluvné strany prijímajú účinné opatrenia na zabezpečenie osobnej mobility s najväčšou možnou nezávislosťou pre osoby so zdravotným postihnutím, a to aj tým, že:

- a) uľahčia osobnú mobilitu osôb so zdravotným postihnutím takým spôsobom a v takom čase, aký si zvolia ony samy, a to za prijateľné ceny,
- b) uľahčia prístup osôb so zdravotným postihnutím ku kvalitným pomôckam na mobilitu, k zariadeniam, k podporným technológiám, k rôznym formám živej asistencie a k sprostredkovateľom, a to aj zabezpečením ich finančnej dostupnosti,
- c) zabezpečia vzdelávanie zamerané na získanie zručností vo veci mobility pre osoby so zdravotným postihnutím a pre odborný personál pracujúci s osobami so zdravotným postihnutím,
- d) budú motivovať subjekty, ktoré vyrábajú pomôcky na mobilitu, zariadenia a podporné technológie, aby brali do úvahy všetky aspekty mobility osôb so zdravotným postihnutím.“

A rovnako nespochybniteľne rovnosť pre všetkých deklaruje aj SR vo svojej ústave¹⁹ – prvá veta ustanovuje: „Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach.“

Všetky citované právne akty deklarujú záväzky a opatrenia na ochranu práv zdravotne znevýhodnených. V Európskej únii mal už pred 18timi rokmi každý šiesty človek,²⁰ približne 80 miliónov, nejaký druh zdravotného postihnutia, od mierneho až po závažné. Tieto čísla rastú každým rokom. Väčšina týchto osôb príliš často nemá možnosť zúčastňovať sa spoločenského a hospodárskeho života nielen z dôvodu fyzických alebo iných bariér, ale aj z dôvodu diskriminácie.

Osoby s ťažkým zdravotným postihnutím v sprievode psa so špeciálnym výcvikom by mali mať zabezpečený prístup ku službám poskytovaným vo všetkých oblastiach života. Žiaľ, veľakrát sa stretávame s podmienkou, že vstup a pohyb vo verejnom priestore (najmä uzavretom) je možný len s náhubkom. Pre osoby so zrakovým postihnutím s vodiacim psom však ide o eliminujúci faktor vo vzťahu k riadnemu výkonu špeciálnej činnosti psa, pretože jednou z úloh týchto psov je aj podávanie predmetov zdravotne postihnutým osobám. Požadovaním náhubku môže dôjsť k obmedzeniu asistenčných funkcií, na ktoré boli vodiace, asistenčné alebo signálne psy vycvičené a sú porušením ustanovenia § 4a) bod (2) zákona.²¹ Nasadenie náhubku pre psa so špeciálnym výcvikom sa nevyžaduje pri výkone činnosti, na ktorú bol pes vycvičený. Skutočnosť, že pes sprevádzajúci osobu so zdravotným postihnutím nemá náhubok, nemôže byť teda dôvodom odmietnutia prepravy. Psovi so špeciálnym výcvikom, ktorý má úlohy kompenzačnej pomôcky by mohol byť prístup na inak verejnú

¹⁹ Ustanovenie čl. 12 ods. 1 v Ústavnom zákone č. 460/1992 Zb.

²⁰ Ad hoc modul na prieskum pracovnej sily v EÚ týkajúci sa zamestnanosti ľudí so zdravotným postihnutím (LFS, AHM), 2002

²¹ zákon č. 282/2002 Z. z., ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov

miesta odmietnuť iba v skutočne odôvodnených prípadoch, na základe objektívneho posúdenia. Ako príklady uvádzame verejnú plaváreň, saunu, prípadne zariadenia podobného typu. Radi by sme poukázali na fakt, že ani v tomto prípade nemá odmietnutie vstupu psovi so špeciálnym výcvikom oporu v zákone a v zmysle ustanovenia § 4a) bod. 1 zákona²² má pes so špeciálnym výcvikom vstup a verejné miesta, neobmedzený.

Neumožnenie vstupu a slobodného pohybu vo verejnom priestore osobe, ktorá ako kompenzačnú pomôcku používa vodiaceho psa, je jednou z oblastí diskriminácie, ktorá priamo zasahuje aj do rôznych iných oblastí jej práv, ako napríklad, práva na právnu a súdnu ochranu, práva na prácu a prístup k zamestnaniu, práva na účasť na politickom a verejnom živote, práva hlasovať a byť volený, práva na právnu a súdnu ochranu, práva na ochranu zdravia, práva na vzdelanie a prístup k vzdelaniu a pod. Osoby so zdravotným postihnutím majú nárok na vytváranie podmienok rešpektujúcich ich odlišnú situáciu. Je nevyhnutné, aby vodiaci, asistenčný alebo signálny pes, definovaný v legislatíve, ako pes so špeciálnym výcvikom a kompenzačná pomôcka, mal prístup aj na miesta, kam je vstup ostatných psov obmedzený a na všetky miesta, kam majú voľný prístup všetci občania. V prípade odmietnutia vstupu osoby so zdravotným postihnutím v sprievode psa so špeciálnym výcvikom, ktorý slúži ako kompenzačná pomôcka, do verejných priestorov (verejne prístupných miest), vznikajú neodôvodnené prekážky a môže dochádzať k neprijateľnému znevýhodneniu týchto osôb, ako aj k nepriamej diskriminácii z dôvodu ich zdravotného postihnutia.

Na Slovensku už síce máme pomerne kvalitnú legislatívu, ktorá rieši nielen to, aby osoby so zrakovým postihnutím neboli v spoločnosti diskriminované, ale venuje sa aj postaveniu psov so špeciálnym výcvikom. Snaha o zabezpečenie plných občianskych práv pre ľudí so zdravotným postihnutím sa odštartovala krátko po nástupe demokracie a v priebehu nasledujúcich desaťročí sa zákony výrazne zlepšili. Zaznamenávame postupnú implementáciu práv ľudí s ťažkým zdravotným postihnutím v súlade s Dohovorom, a taktiež zvýšenú akceptáciu a sociálnu inklúziu tejto komunity.

Objektívna skutočnosť premietnutá do legislatívneho textu, a síce, že vodiace psy nie sú bežné psy chované ako domáci miláčikovia je dôležitá aj preto, že verejnosť sa môže naučiť vnímať ich osobitné postavenie. Tento fakt je podstatný najmä dnes, keď je možné badať veľakrát až averziu obyvateľov obcí a miest tolerovať pohyb psov vo verejnom priestore, čo je spôsobené vplyvom negatívnych skúseností z nevhodného správania sa nezodpovedných majiteľov psov.

Vďaka narastajúcej osvete a neustálej edukácii spoločnosti uvedené pozitívne zmeny začínajú prenikať aj k vnímaniu statusu vodiaceho psa a k zlepšovaniu prístupových práv pre osoby so zrakovým postihnutím, ktoré ako kompenzačnú pomôcku v oblasti mobility a orientácie využívajú vodiaceho psa.

5.2. PRAKTICKÝ DÔVOD NAVRHOVANÝCH OPATRENÍ VRÁTANE ICH IMPLEMENTÁCIE

A. FYZICKÉ PROSTREDIE

Vybudovať bezbariérovosť v prístupe do štátnych inštitúcií znamená, že osoby so zdravotným postihnutím majú, rovnako ako iní ľudia, prístup k „fyzickému“ prostrediu. Plná prístupnosť znamená, že osoby so zdravotným postihnutím majú mať prístup do verejných priestorov rovnakým spôsobom

²² zákon č. 282/2002 Z. z., ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov

ako osoby bez zdravotného postihnutia, nemali by byť obmedzované tým, že by pre nich boli niektoré zložky fyzického prostredia nedostupné.

Štátne inštitúcie patria k typom stavieb, ktoré podľa vyhlášky č. 532/2002²³ musia spĺňať požiadavky, ktoré by mali zabezpečiť prístupnosť pre osoby s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie. Napriek tomu, že vyhláška je kľúčová najmä z pohľadu zabezpečenia fyzickej prístupnosti budov pre osoby odkázané na invalidný vozík, venuje sa aj osobám so zrakovým postihnutím. V ustanovení § 57 sa uvádza, že: „Prístup do každej stavby uvedenej v § 56 musí byť tiež vyznačený pre osobu so zrakovým postihnutím hmatovo, vo výnimočných prípadoch zvukom.“ Budovy štátnych inštitúcií sú súčasťou zoznamu stavieb v § 56.

Bežnou súčasťou štátnych inštitúcií je výťah. V novostavbách, ktoré sú sídlami aj štátnych inštitúcií sú výťahy vybavené nielen hmatovým ovládaním prispôsobeným pre potreby osôb so zrakovým postihnutím (označeným Braillovým písmom), ale ich súčasťou je aj zvuková navigácia s informáciou o lokalizácii kabíny. Žiaľ, väčšina úradov a inštitúcií v správe štátu sídli v starších budovách, ktoré týmito vymoženosťami nedisponujú a pohyb osoby so zrakovým postihnutím (nielen s vodiacim psom) je teda podmienený sprievodom zamestnanca inštitúcie. Pri renovácii výťahových systémov alebo pri obstarávaní zabezpečenia ich výstavby by mal správca zadať požiadavku na aplikáciu adekvátneho navigačného systému vrátane označenia v Braillovom písme. V prípade nemožnosti zabezpečenia tejto požiadavky je potrebné zaškoliť zamestnancov na výkon sprievodu v rámci budovy úradu.

Všetky štátne inštitúcie i zariadenia a úrady v správe štátu majú pri vstupe označenia so zákazovými značkami. Medzi ne patrí aj vstup so psom. Zákaz sa však vzťahuje na spoločenské zvieratá, medzi ktoré vodiace psy nepatria. Jednoduchým riešením by bola značka (tabuľka/nálepka) hneď vedľa klasického obrázku preškrtnutého psa zobrazujúca obrázok psa s pracovným postrojom (typickým pre vodiacich psov), ktorý nie je preškrtnutý, opatrená textom v Braillovom písme. Táto značka by pripomínala, že vstup vodiaceho psa musí byť umožnený aj tam, kde vstup pre obyčajné psy nie je povolený²⁴. Toto jednoduché riešenie by jednoznačne prispelo aj k istej senzibilizácii verejnosti, podvedomému vzdelávaniu širokej populácie o zvláštnom postavení psov so špeciálnym výcvikom.

Hmatová navigácia pre osoby so zrakovým postihnutím je nanajvýš žiaduca vo všetkých priestoroch úradov a štátnych inštitúcií. Na základe skúseností respondentov v prieskume²⁵ je výrazným nedostatkom možnosť orientácie v budove, najmä ak zamestnanci neposkytnú sprievod ku kompetentnému pracovníkovi.

Toto riešenie, osadenie jednoduchých navigačných tabuliek v Braillovom písme, sa týka aj označenia dverí jednotlivých pracovísk – čísla, názvu pracoviska a mena pracovníka. Toto jednoduché označenie by uľahčilo orientáciu osoby so zrakovým postihnutím a posilnilo sebavedomie v komunikácii s neznámym predstaviteľom štátnej inštitúcie.

V súčasnej dobe elektronizácie sa čoraz častejšie aj v štátnych inštitúciách stretávame s technologickými pomôckami. Jednou z nich je aj elektronický poradovník, ktorý vďaka displeju so

²³ Vyhláška č. 532/2002 Všeobecné technické požiadavky na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie

²⁴ Pozri informačný materiál o vodiacich psoch pomenovaný „Le chien guide d'aveugle ou le chien d'assistance, le compagnon du quotidien“, ktorý francúzska *Délégation ministérielle à l'accessibilité* (neoficiálny preklad: ministerská delegácia pre prístupnosť) dostupný online: <https://www.ecologique-solidaire.gouv.fr/sites/default/files/DMA%20-%20Le%20chien%20guide%20d%27aveugle%20ou%20le%20chien%20d%27assistance.pdf>, str. 14.

²⁵ Materiály k dispozícii vo Výcviková škola pre vodiace a asistenčné psy, 2019

zobrazením požadovanej služby alebo pracoviska vydá poradový lístok. Zariadenie, ktoré bežným zdravým ľuďom šetrí čas a sprostredkuje jednoznačnú informáciu o umiestnení pracoviska a predbežnej čakacej lehote je pre osobu so zrakovým postihnutím závažnou prekážkou. Jeho obsluha je bez pomoci vidiaceho nemožná, vzhľadom na absenciu hmatového ovládania a rovnako tiež samotný lístok je pre nevidiaceho bez popisu v Braillovom písme zbytočný. Je veľa inštitúcií, ktoré majú tieto zariadenia v blízkosti vchodu a aj informačného portu so zamestnancami, ktorí v prípade potreby pomôžu, nie je to však samozrejmosťou. Pri obstarávaní elektronického systému by mal správca inštitúcie zadať požiadavku na hmatové ovládanie zariadenia s hlasovým výstupom a tlačou lístkov v Braillovom písme. V prípade nemožnosti zabezpečenia tejto požiadavky zaškoliť klientskych zamestnancov na obsluhu zariadenia a servis pre osoby so zrakovým postihnutím.

B. ĽUDSKÝ FAKTOR

Vybudovať bezbariérovosť v prístupe do štátnych inštitúcií znamená, že osoby so zdravotným postihnutím majú mať, rovnako ako iní ľudia, prístup k „fyzickému“ prostrediu, doprave, informáciám a komunikačným technológiám a systémom, a tiež k iným prostriedkom a službám. V prípade, že inštitúcia alebo úrad nie je vybavená dostatočnými navigačnými systémami, je nevyhnutné, aby bol zabezpečený sprievod pre osobu so zrakovým postihnutím s vodiacim psom. Sprievod je nutný na výkon činností, ktoré vodiaci pes zabezpečiť nevie, a to vytlačiť a prečítať poradový lístok, privolať výťah a stlačiť správne podlažie, priviesť k správnym dverám.

Rovnaký prístup je nevyhnutný aj pri príprave pracovných materiálov, či pri spracovávaní informačných kanálov. Všetky tieto oblasti by mali byť prepracované s „dizajnom pre všetkých“²⁶, čo znamená, že všetky materiály by mali byť prístupné v rôznych formátoch akceptovaných osobami s rôznymi postihnutiami.

Webové stránky úradov by mali poskytovať všetky potrebné informácie aj vo verzii pre osoby so zrakovým postihnutím, ale hlavne spôsobom, ktorý je pre nich, vzhľadom na absenciu možnosti vizuálnej orientácie, pochopiteľný. Aktuálne dopĺňať všetky praktické informácie (napr. obmedzenia úradných hodín,...), ktoré výrazne pomôžu pri logistike návštevy úradov osobou so zrakovým postihnutím s vodiacim psom.

Informačné materiály, tlačivá a vysvetlivky k nim zverejňovať vo formátoch akceptovateľných softvéromi pre nevidiacich.

V oblasti sociálnej ochrany osôb so zrakovým postihnutím je potrebné dosiahnuť zabezpečenie dôstojných podmienok pri riešení ich rôznorodých životných situácií. Táto oblasť je úzko previazaná so vzdelávaním a odbornou prípravou klientskych zamestnancov na všetkých stupňoch úradov s dôrazom na adekvátne formy komunikácie. Veľakrát komunikácia v štýle posad'te sa sem s položte tam, taká bežná pre zdravých ľudí, je pre osoby so zrakovým postihnutím nevykonateľná. Vzdelávanie s dôrazom na inklúziu je základom pracovnej kultúry ústretového štátneho úradníka. V tejto súvislosti je potrebné vyžadované vzdelanie jednotlivých pracovníkov doplniť o časť zameranú na osvojenie si právneho vedomia, znalostí a zručností pri komunikácii s osobami so zdravotným postihnutím všeobecne i so zreteľom na osoby so zrakovým postihnutím v sprievode vodiaceho psa. Pravidelné vzdelávanie by malo obsahovať aj informovanie právnych dôsledkoch neadekvátneho správania jednotlivých

²⁶ Oznámenie Komisie Európskeho parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, 2010

pracovníkov voči tejto špecifickej skupine našej populácie. A v neposlednom rade opakovane apelovať na potrebu ústretovým a ľudským spôsobom vytvárať osobám so zrakovým postihnutím s vodiacim psom optimálne podmienky na prístup do štátnych inštitúcií.

6. ZÁVER

Bežný zdravý, vidiaci človek si neuvedomuje aký dôsledok na každodenný život má zrakové postihnutie. Veci, ktoré považujeme za bežné a samozrejmé sú pre človeka so zrakovým postihnutím niekedy až nevykonateľné.

A práve zlepšovanie prístupových práv pre osoby so zrakovým postihnutím s vodiacim psom v štátnych inštitúciách a vo verejných priestoroch je cestou na odstraňovanie bariér z pozície toho najpovolanějšího – štátu. Bol by to jednoznačný signál pre verejnosť o akceptácii a podpore znevýhodnených skupín, a zároveň príklad ústretového postoja k marginalizovaným skupinám obyvateľstva formou odstraňovania diskriminácie.

Zavedenie jednotných pravidiel v súvislosti s uvedenými opatreniami bude mať významný vplyv na zvýšenie samostatnosti osôb so zdravotným postihnutím. Zároveň jednoznačne zvýši ich sebadomie a pocit rovnosti s bežnými občanmi, možnosti žiť nezávislým spôsobom života.

Bez konsenzu štátu na úrovni štátnej správy a verejnej samosprávy, vyšších územných celkov a jednotlivých miest a obcí však nebude možné prijať efektívne riešenie problematiky prístupnosti štátnych inštitúcií pre osoby so zrakovým postihnutím.

Prostredníctvom zadefinovaných opatrení a ich implementácie do záväzných právnych predpisov je možné zabezpečiť pokrok v oblasti ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím a najmä zabezpečiť právo na samostatnosť, sebaurčenie a ochranu pred diskrimináciou, pretože v opačnom prípade nie je v modernej spoločnosti možné dosiahnuť plné začlenenie osôb so zdravotným postihnutím v sprievode akéhokoľvek typu psa so špeciálnym výcvikom.

Inšpiráciou nech nám je deklarovaná ambícia Európskej únie o vybudovaní „Európy bez bariér“, ktorá je určite vítaným krokom smerom k akceptácii rovnocenného postavenia osôb so zdravotným postihnutím v spoločnosti.

V realite ešte stále existuje nezanedbateľné množstvo bariér, ktorým osoby so zdravotným postihnutím, vrátane osôb so zrakovým postihnutím, čelia. Stratégia prijatá Komisiou je dôležitou súčasťou európskej snahy o zlepšenie kvality života osôb so zdravotným postihnutím. Ide však skôr o politický nástroj a nestanovuje konkrétne legislatívne povinnosti pre členské štáty. Hoci snaha o inklúziu osôb so zdravotným postihnutím do spoločnosti musí fungovať na viacerých úrovniach, nielen v rovine právnej, stále platí, že kvalitná normotvorba (vrátane záruk na efektívne vymáhanie subjektívnych právnych nárokov) rozhodne patrí k nástrojom, aké je potrebné využívať s cieľom pomôcť týmto ľuďom viesť plnohodnotný život.

Našou, organizácií tretieho sektora a štátu, spoločnou úlohou je teda hľadať efektívne spôsoby na odstránenie diskriminácie osôb so zrakovým postihnutím s vodiacim psom, vrátane jasných právnych pravidiel a zabezpečenia informovanosti a senzibilizácie spoločnosti voči tejto problematike.